

Middle Black Sea Journal of Communication Studies

International Peer-Reviewed Journal

<http://dergipark.gov.tr/mbsjcs>

Research/Araştırma

Middle Black Sea Journal of Communication Studies. 2021. 6(2): 72-81.

Suç Katsayısı Sıfır: Psycho-Pass Anime Evreninde Sibyl Sistem Üzerine Bir İnceleme

Sermin TÜRETGEN¹

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

İletişim Fakültesi

Özet

Son yıllarda teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler ve bu gelişmelere bağlı değişimlerle birlikte önceden yalnızca bilimkurgu eserlerinde rastlanabilecek birçok kavram, terim ve buluş gündelik hayatımızın sıradan bir parçası haline dönüşmüştür. Böyle bir değişimin yankıları, kısa ve uzun vadedeki etkileri ile sonuçları birçok disiplinin ve disiplinlerarası alanın araştırma çerçevesine girerken, sinema ve dizi sektörleri de giderek bu konuya daha çok eğilmeye başlamıştır. Bu çalışmada yukarıda sözü edilenler kapsamında Amerikalı bilimkurgu yazarı Philip K. Dick'in 1956 yılında yazdığı Azınlık Raporu (Minority Report) adlı kısa öyküsünde ilk kez kullandığı; 11 Eylül saldırılarından sonra terörle mücadele önlemleri kapsamında başta Amerikan ceza adaleti üzere ceza adaletinin kendisinde meydana gelen paradigma kaymasının temel unsuru sayılabilecek suç-öncesi (pre-crime) kavramı ve suç-öncesi bağlamında şekillenen etik sorunlar, Japon anime televizyon serisi Psycho-Pass evrenindeki Sibyl Sistem üzerinden tartışılmaya çalışılarak; suç-öncesinin vadettiği suçtan arındırılmış bir toplum olasılığı argümantatif yöntem temelinde irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kriminoloji, ceza adaleti, suç-öncesi, suç önleme tedbirleri, bilimkurgu, sibyl sistem, anime.

Crime Coefficient Zero: An Analysis of the Sibyl System in the Psycho-Pass Anime Universe

Abstract

With the rapid developments in technology in recent years and the changes related to these developments, many concepts, terms and inventions that could only be seen in science fiction works have become an ordinary part of our daily life. While the echoes of such a change, its short and long-term effects and results have entered the research framework of many disciplines and interdisciplinary fields, movie and television industries have also begun to show more interest on this issue. In this study, firstly, the concept of pre-crime, which was used for the first time by the American science fiction writer Philip K. Dick in his short story Minority Report, written in 1956, will be examined. Secondly, the paradigm shift in criminal justice, especially in the American criminal justice system, will be discussed within the scope of counter-terrorism measures after the September 11 attacks, and its relationship with the pre-crime will be established. Finally, the ethical problems that arise in the pre-crime framework will be discussed over the Sibyl System in the universe of Japanese anime television series Psycho-Pass, and the possibility of a crime-free society promised by the pre-crime will be examined on the basis of the argumentative method.

Keywords: Criminology, criminal justice, pre-crime, crime prevention measures, science fiction, sibyl system, anime.

© 2021 OMU

¹ Arş.Gör., E-mail: sturetgen@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7333-2813

1. Giriş

Geçtiğimiz çeyrek yüz yılda gerçekleşen teknolojiadaki hızlı gelişmeler günümüzde edebiyat eserlerinden, sinemadan veya televizyondan aşına olduğumuz ve çok da uzun sayılmayacak bir süre önce sadece bilimkurgunun sınırlarının içinde var olan birçok kavramın, terimin ve buluşun gündelik hayatın sıradan pratiklerinin arasına katılmasını sağlamıştır.

Bu kavramlardan yalnızca biri olan suç-öncesi, Amerikalı bilimkurgu yazarı Philip K. Dick tarafından yazılan Azınlık Raporu adlı kısa bilimkurgu öyküsüyle literatüre girmiştir. Dick'in suçların henüz işlenmeden önlenmesi suç-öncesi bir dünya ve toplum tasavvurunun özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra ulusal güvenliğin korunması ve terörle mücadele önlemleri kapsamında ceza adaletinin başat meselelerinden biri haline gelmesi; geleneksel ceza adaleti ile karakterize olan suç-sonrası toplumdan suç-öncesi topluma geçişi hızlandırarak polislik pratikleri de dahil olmak üzere ceza adaleti çerçevesinde bir paradigma değişimi yaratmıştır.

Bu çalışmanın amacı ceza adaletinde meydana gelen paradigma kaymasının temel unsuru sayılabilecek suç-öncesi ve suç-öncesi bağlamında şekillenen etik sorunları, Japon anime televizyon serisi Psycho-Pass evrenindeki Sibyl Sistem üzerinden tartışmaya açarak; suç-öncesinin vadettiği suçtan arındırılmış bir toplum olasılığını irdelemektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde değişen paradigma ve bu değişimin getirdiği etik sorunlar üzerinde durulmuş; ikinci bölümde ise Psycho-Pass evreni ve Sibyl Sistem'in yarattığı toplumsal yapı incelenerek günümüzle paralellliği araştırılmıştır.

2. Suç-Sonrası Toplumdan Suç-Öncesi Topluma: Değişen Paradigma ve Etik Sorunlar

Muhtemelen suç öncesi metodolojinin temel yasal dezavantajını kavradın. Hiçbir kanunu çiğnememiş kişileri içeri alıyoruz. Philip K. Dick, Azınlık Raporu, 1956.

Suç en basit şekliyle “kanunlarda açıkça yasaklanan ve karşılığında bir ceza ön görülen her türlü eylem” olarak tanımlamak mümkündür². Suçu inceleyen geleneksel ceza adaleti geçmişte işlenen suçlara atıfta bulunur. Geleneksel ceza adaleti, geçmişte işlenen ya da işlenmesi yakın ve muhakkak suçlara odaklanır ve bu suçları cezalandırmayı amaçlar. İşlenen suçlar, anlaşılacak ve çözümlenmek üzere yeniden yapılandırılır. Suçlu eylemler ve suçlu zihin, cezai sorumluluğun tesis edilmesi için temel unsurlardır. Süreç masumiyet karinesi ile (suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılmaz) başlamaktadır. Zorlayıcı devlet müdahalesi ancak işlenen suçun kanıtlanmasıyla gerçekleşir. Mahkûmiyet ve ceza için makul şüphenin ötesinde ispat yükü gerekmektedir. Suç oluşturan davranışlar belirli ve nettir. Geleneksel ceza adaletinden farklı olarak suç-öncesi, tanımlanmamış suç tehdidine atıfta bulunur. Gerçekleşmesi yakın ve muhakkak olmayan suçlara odaklanır, ön görülen suçu işlenmeden engellemeyi amaçlar. İşlenmesi ön görülen suçlar, işlenmesi yakın ve muhakkak olmayan suçlara öz ve biçim kazandırmak için önceden yapılandırılır. Şüpheli kimlik veya yasa dışı ilişkiler, zorlayıcı devlet müdahalesinin ve/veya cezai sorumluluğun temelidir. Süreç şüphe ile başlar. Zorlayıcı devlet müdahalesinin gerekliliği spekülasyonla istihbarat olabilir. Belirsiz olasılıklar ve hayal gücü, zorlayıcı devlet müdahalesi için ihtiyatlı bir yaklaşımın ve mantığın temelini oluşturur. Potansiyel olarak suç teşkil eden eylemlerin tanımlanmamış ve belirsiz olması mümkündür (Mc Culloch vd., 2016: 9).

Suç-öncesi terimini ilk kez Philip K. Dick 1956 yılında yazdığı ve 2002 yılında yönetmen Steven Spielberg tarafından beyazperdeye uyarlanan Azınlık Raporu (Minority Report) adlı kısa bilim kurgu öyküsünde kullanmıştır. Dick'in suçu henüz gerçekleşmeden önleyen bir gelecek toplumu kurguladığı Azınlık Raporu'nda polis suç-öncesi birimi, genetiği değiştirilmiş precog (kâhin) adı verilen insan mutantların öngörülerini sayesinde suçluları tanımlayarak suçun işlenmesine olanak vermeden onları yakalayabilmektedir.

Jude McCulloch ve Sharon Pickering, Pre-Crime and Counter Terrorism: Imagining Future Crime in the “War on Terror” (2009) başlıklı çalışmalarında suç-öncesi terörle mücadele bağlamında incelemektedir. Ulusal güvenlik ve ceza adaletinin terörle mücadele çerçevesinde artarak devam eden entegrasyonu yazarlara göre, geleneksel ceza adaletinin ana

² Suç ve suç bilimine ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Demirbaş, Timur (2012). Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayıncılık; Dolu, Osman (2012). Suç Teorileri: Teori Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayıncılık; İçli, Gülşen Tülin (2013). Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayıncılık; Polat, Oğuz (2009). Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

meselelerinden uzaklaşılması eğilimlerini güçlendirmiştir. Odak noktası, bireysel suçlardan tehditleri belirlemeyi ve suçlar gerçekleşmeden önce müdahalede bulunmayı amaçlayan önleyici stratejilere doğru kaymıştır. Lucia Zedner (2007) bu gelişmeyi geleneksel suç-sonrası toplumdan suç-öncesi topluma doğru bir kayma olarak nitelemektedir. Zedner'a göre böyle bir toplumda riskleri önleme olasılığı yapılan yanlışa tepki göstermenin neredeyse önüne geçmekte ve ceza adaletinin suç sonrası oryantasyonu giderek güvenliğin suç-öncesi mantığının gölgesinde kalmaktadır (Zedner, 2007: 261).

McCulloch ve Pickering, suç-öncesinin suçları önleme bağlamında kendini gerekçelendirmesine karşın, terörle mücadele ve özellikle terörizm bağlamında ele alındığında kriminolojide anlaşıldığı biçimiyle suç önleme tedbirlerinden oldukça farklı olduğunun altını çizerek. Suç önleme, bir yandan suç işlemeye olanak tanıyan fırsatları azaltmaya yönelirken diğer yandan daha geniş bir çerçeveden bakıldığında suçluların kullandığı toplumsal ve çevresel stratejileri de incelemektedir (Sutton, vd., 2008'den akt. McCulloch ve Pickering, 2009: 629). Terörle mücadele kapsamındaki suç-öncesi tedbirler ise belirli ciddi zararları göz önüne alır ve bu hayali suçları işleyeceğine inanılan kimseler toplumsal ve çevresel faktörler gözetilmeksizin suçlu addedilir. Kısaca suç-öncesi suça ortam hazırlayan şartların araştırılmasından çok gelecekteki terörist faaliyetleri engellemeyle ilgilidir. Yazarlar suç öncesi önlemlerin cebri polis ve devlet eylemlerini suçlama, kovuşturma ya da hükümlülük olmadan doğrudan şüpheyle bağlantılandığını belirterek; suç-öncesinin ceza hukukunun sorumluluk alanının dışında kalan mevcut komplo suçlarıyla ve önlenmesi hedeflenen suçta öncelediği var sayılan ilişkileri ve aktiviteleri de içerdiğinin altını çizerek. Böylelikle terörle mücadele, "terörist" etiketinin tanımı gereği önceki de imlemesinden kaynaklı olarak suç öncesi çalışmaları açısından geliştirilmeye oldukça uygun bir alan olmaktadır.

"Suçlu" sözcüğü bize bir kişinin geçmişte bir suç işlediğini anlatır ve resmi olarak yalnızca mahkemeler kimin suçlu olduğuna karar verebilir. Ancak söz konusu terörist ya da terörizm olduğunda bu durum değişmektedir. Terörle mücadele kapsamında suçlama ya da yargılama olmaksızın ciddi yaptırımlar uygulanabilir. McCulloch ve Pickering, terörizmi ve teröristleri kimin ya da neyin ortaya çıkardığı konusunda yaygın kabul görmüş bir tanım olmamasına karşın özünde kimin terörist olduğuna ya da hangi eylemlerim terör eylemi sayılacağına politikanın ve politikacıların karar verdiğini belirterek, örneğin bir organizasyonun terörist bir organizasyon sayılmasının ya da yasaklanmasının adli bir süreçten çok politik bir süreç olduğunu vurgularlar (Hocking, 2003'ten akt., McCulloch ve Pickering, 2009: 630). Böylelikle terörizm adlandırması, makul şüphe ve kanıta dayalı ceza adaleti süreçlerinden bağımsız olarak önce gelir, onu kapsar ve var olur.

McCulloch ve Wilson (2016), suçu önceden tahmin etme ve suçluları eyleme geçmeden engelleme düşüncesinin artık fantezinin sınırlarından çıkarak güvenliğe, suça ve adalete dair çağcıl yaklaşımlardaki başat değişimlerin en önemli nedenlerinden biri haline geldiğini vurgulayarak; 11 Eylül saldırılarından sonra Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush'un "Eğer tehditlerin oluşmasını beklersek, çok uzun süre beklemiş oluruz. Biz savaşı düşmana götürmeliyiz, planlarını bozmalıyız ve olabilecek en kötü tehditlerin önünü henüz ortaya çıkmadan kesmeliyiz" şeklindeki açıklamasının ceza adaletindeki büyük değişimin başlıca gerekçesi olduğunu ifade etmektedir.

Lucia Zedner, suç-öncesinin hesaplama, risk ve belirsizlik, gözetim, önlem, ileriye dönüklük, manevi zarar, önleme ve tüm bunları kapsayacak şekilde bir güvenlik arayışı çerçevesinde karakterize olduğunu belirtir (Zedner, 2007: 262). McCulloch ve Pickering de böyle bir kapsamın neden olduğu değişimin sonucu olarak önleyici terörle mücadele çerçevesinin giderek kanıt toplama, kovuşturma, mahkûmiyet ve müteakip ceza ile daha az ilgilenir hale geldiğini ve hedef alınan risk unsuru olarak kabul edilmiş kişi grupların etkisiz hale getirilmesi üzerine yoğunlaştığını söyler (McCulloch ve Pickering, 2009: 631).

McCulloch ve Pickering'e göre, 11 Eylül saldırıları sonrası bağlamda düşünüldüğünde mesele adli yargı önlemleriyle güvenlik arayışı olmaktan çıkarak ulusal güvenlik arayışına dönüşmüştür. Ulusal güvenlik, egemen toprakların ötesine geçerek dış tehditleri hedef alan ve uluslararası ilişkileri kucaklayan bir kavramdır. Ayrıca ulusal güvenlik, güvenlikle aynı eksende suç-öncesine geçişi onaylar ve genişletir. Ancak ulusal güvenlik söz konusu olduğunda askeriye ve kanun kuvvetleriyle, iç ve dış arasındaki sınır bulanıklaşmaktadır. Bu bulanıklık, terörizmin ceza adaleti sistemi tarafından mı yoksa ulusal güvenlik çerçevesinden mi ele alınması gerektiği sorusunu gündeme getirmiştir. Bu konuda tam bir fikir birliği olmadığını söyleyen yazarlar, başta Anglo Amerikan ülkeler olmak üzere birçok ülkenin ceza adaleti sistemiyle ulusal güvenliği birleştiren melez bir yaklaşımı kabul ettiklerini belirtirler (McCulloch ve Pickering, 2009: 630-631).

Suç-sonrası toplumdan suç-öncesi topluma geçiş süreci polislik açısından da birçok değişime neden olmuştur. Rosamunde van Brakel ve Paul De Hert (2011), son yıllarda polislik faaliyetlerinde birçok farklı yönelimin göze çarptığını ve bu yönelimler doğrultusunda polisliğin daha parçalı bir yapıya büründüğünü belirtirler. Gözetim teknolojilerinin polislik pratiklerindeki

giderek artan önemi ve yeni polis modellerinin gelecekte olabilecekleri tahmin etme üzerine geliştirilmeleri bu yönelimlerin en belirgin ve önemli sonuçlarıdır. Yazarlar çağcıl polislik, kriminoloji ve gözetim çalışmaları literatürüne bakıldığında yukarıda sözü edilen paradigma değişimiyle birlikte iki önemli yönelimin öne çıktığını saptamışlardır: Daha önetkin (proaktif), kestirimci (predictive) ve suç- öncesi yöntemlere geçiş ve veri tabanları/profil çıkarma ile veri madenciliği gibi gözetim yöntemlerinin polislik pratiklerinde yaygınlaşması (Van Brakel ve De Hert, 2011: 163,165).

Van Brakel ve De Hert, Azınlık Raporu'nun Steven Spielberg tarafından sinemaya uyarlanmasından sonra filmin, her şeyin mümkün olduğunun düşünüldüğü, yönetim biçimini ve kamusal söylemi domine eden teknolojiye neredeyse aydınlanmış bir inanç sağladığını düşünmektedir. Bu noktada bilimkurgu yalnızca kamusal inançları değil, hükümetlerin politikalarını ve teknolojik gelişmeleri de etkilemektedir. Wood'un bu fenomeni ekonomi politik etmen (political economy driver) ya da endüstri etmeni (driver of industry) olarak adlandırdığını belirten yazarlar, endüstrinin ileri teknolojileri parlatarak, politika yapıcılara tüm toplumsal sorunların çözümünü sağlayacak tam paket mantığıyla sunduğunu vurgular. Kolay çözümler çekicidir (Norris ve Murakami Wood, 2009:33'ten akt. van Brakel ve De Hert, 2011: 164). Yazarlar açısından teknolojiye olan bu inanç ve kolay çözüm arayışları, teknolojinin tüm yönetim alanlarında artan ve çoğu zaman ayırım gözetmeyen bir şekilde uygulanmasına yol açmıştır. Polis ve kolluk kuvvetleri tarafından CCTV, veri tabanları, veri madenciliği ve vücut tarayıcıları benzeri gözetim teknolojilerinin her yerde kullanımı bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Rolü her ne şekilde sunulursa sunulsun, teknolojinin öneminin yadsınamayacağını ve 11 Eylül terör saldırılarının gözetim teknolojilerindeki hızlı gelişmenin önünü açtığından herkes tarafından kabul gördüğünü söyleyen Van Brakel ve De Hert, bilgisayarların artan depolama kapasitesi ve yeni yazılım olanaklarıyla birleşen bu teknolojilerin, yeni bir ceza adaleti politikasının temelini attığını ve bu nedenle farklı teknolojilerin modern polisliğin tanımlayıcı özelliklerinden biri olduğu sonucuna varılabileceğini söylemektedir (Van Brakel ve De Hert, 2011: 172).

Yukarıda sözü edilmeye çalışılan ceza adaletindeki ve polislik pratiklerindeki bu paradigma değişimi birçok etik sorunu da beraberinde getirmiştir. Ulusal güvenlik ve ceza adaleti açısından değerlendirildiğinde tarafsız ceza adaleti ideali ile politik olarak tarafsız olmayan ulusal güvenlik arasında bir gerilim oluşmuştur. Ceza adaleti süreç üzerinden eşit bir adalet vadederken; hükümet tarafından yönetilen ve kontrol edilen ulusal güvenlik açıkça taraflıdır. Bir diğer önemli gerilim, faaliyetleri izlemeyi ve/veya engellemeyi ve açık mahkemede sunulan kanıtlara dayanarak mahkumiyetleri güvence altına almayı amaçlayan gizli polis ve güvenlik teşkilatı operasyonları arasında mevcuttur. Melez ve bazen çelişkili ulusal güvenlik/ceza adaleti çerçevelerinde, kovuşturma ve mahkumiyetler daha az ilgili ve hatta ilgisiz olarak temsil edilirken aynı zamanda dikkatle takip edilmekte ve başarılı olduklarında bir etkinlik ölçüsü olarak kabul edilmektedir (McCulloch ve Pickering, 2009: 631-632).

Öte yandan suç öncesinin ileriye dönük mantığı, masumiyet karinesinden başlayan ve soruşturma ve kanıt toplama, suçlama, yargılama ve suçlu kararı çıkması durumunda cezalandırmayı içeren ve farklı aşamalar boyunca ilerleyen lineer suç sonrası ceza adaleti sürecinin antitezidir. Sessiz kalma hakkı, adil yargılanma hakkı ve kefalet lehinde karine de dahil olmak üzere, masumiyet karinesinin temelini oluşturan yasal süreci koruyan haklar, terörle mücadele çerçeveleri içinde önemli ölçüde zayıflatılmış ve hatta gölgede bırakılmıştır. Zararlı eylemleri ve terör tehdidini bozma, kısıtlama ve etkisiz hale getirme yoluyla önlemeye yönelik stratejiler arasında; zorunlu sorgulama, tutukluluk halinin süresiz olarak uzatılması, hareket ve örgütlenmeyi kısıtlayan denetim emirleri, dernek ve terör örgütü sayılan gruplarla angajmanın suç sayılması, varlıkların dondurulması, herhangi bir şiddet eylemiyle bağlantılı olmadığı halde terörle bağlantılı olduğu düşünülen çok çeşitli davranışların suç sayılması gibi önlemlerin yer alması bu durumun bir sonucudur (McCulloch ve Pickering, 2009: 633-634).

McCulloch ve Pickering'in değindiği bir başka etik problem istihbarat alanında ortaya çıkmaktadır. Tehdit ve riske ilişkin istihbarat, suç-öncesi yasal çerçeve bağlamında özellikle önemlidir ve yasadaki değişikliklerin çoğu, polisin ve güvenlik kurumlarının istihbarat toplama kapasitesini genişletmiştir. Önetkin önlemler geniş bir istihbarata ihtiyaç duymaktadır ve bu istihbaratın büyük bir bölümünün suça ilişkin eylemlerle doğrudan bir ilgisi bulunmamaktadır (White, 2044:67'den akt. McCulloch ve Pickering, 2009: 634). Terörle mücadele mevzuatı kapsamındaki suçların soruşturulması, kaçınılmaz olarak polisin politik bilgi toplamasını gerektirecektir, çünkü terörizm esasen politik bir inşadır ve politika tarafından güdülenen bir şiddet eylemi olarak anlaşılmaktadır (Hocking, 2004'ten akt. McCulloch ve Pickering, 2009: 634). İstihbarat, zaman içinde anlamlı bir resim oluşturan bağlantıları ve altta yatan kalıpları ayırt etme umuduyla, genellikle tek başına anlamsız olan çok

sayıda bilgiyi bir araya getirme sürecini içerir. İstihbarat teşkilatları ve bu teşkilatların polis içindeki benzerleri, terörist cephe olduğu veya gelecekte olabilecekleri şüphesiyle her zaman etnik, hükümet dışı ve siyasi gruplar hakkında suç faaliyetleriyle bağlantılı olmayan bilgileri toplamıştır. Fakat söz konusu terörle mücadele kapsamında suç-öncesi istihbarat elde etmek olduğunda, bu istihbarat zorla toplanabilmekte veya potansiyel suçların kovuşturulmasında kullanılmak üzere önleyici gözaltı veya kontrol kararları gibi zorlayıcı müdahaleleri tetikleyebilmektedir. İstihbaratın zorla toplanması kişi mahremiyeti söz konusu olduğunda ciddi ihlallere de yol açmaktadır.

Geleceği görmeye çalışan bir yasal çerçeve, kaçınılmaz olarak kanıt ve istihbarat arasındaki çizgiyi bulanıklaştırır. İstihbarat, kanıttan daha düşük bir güvenilirliğe sahiptir ve tipik olarak, cezai suçlamalar ve kovuşturma için bir temelden ziyade tehditler hakkında arka plan bilgisi olarak kullanılır. Kanıt ve istihbaratın bulanıklaşması kendini en çok polis teşkilatlarının genişletilmiş istihbarat toplama rollerinde, güvenlik istihbarat teşkilatlarına zorlayıcı polis yetkilerinin verilmesinde ve ayrıca terör suçlamalarını desteklemek için kullanılan bilgilerin kalitesinde göstermektedir (White, 2004'ten akt. McCulloch ve Pickering, 2009: 634). Suç öncesi rejimler altındaki terörizm kovuşturmaları, genellikle büyük miktarda ikinci derece kanıt temelinde başlar. Bu kanıtlar da büyük olasılıkla istihbaratın lehinde olmaktadır. Böyle bir durumda tek başlarına anlamlı olmayan kanıtları birleştirerek anlamlı bir sonuca varma işi de jüriye düşmektedir.

Suç-öncesine ilişkin duyulan büyük kaygılardan biri de suç-öncesi yasaların ve onların uzantısı olan zorlayıcı önlemlerin kimlik etrafında önyargıyı harekete geçirerek polislik yasasının yoğun bir şekilde politize olmasına yol açmasıdır. Butler, birini tehlikeli saymak bir devlet ayrıcalığı olarak görülse de bu sayıltının aynı zamanda ulusal güvenlik adına ırkçı bir bakışın ve önyargının meşruiyetini de sağladığını söylemektedir (Butler, 2004: 77'den akt. McCulloch ve Pickering, 2009: 635).

Suç-öncesi mantığı benimsemek, masumları korumak için şüphelilerin masum olma olasılıkları dahi olsa izlenmesini zorunlu kılar. Riski veya tehdidi öngörmek için yapılan profil oluşturma, bir yandan bilimsel nesnellik cilasını korurken diğer yandan önyargıları içinde barındırmaya devam eder. McCulloch, söz konusu suç-öncesinin dünyası olduğunda faileri, kurbanları ve suçun kendisini yalnızca karşı önlemlerle görünür hale gelen hayaletlere benzetir. Irk, etnisite ve din risk için gerekçe olarak kullanılırken, suç ve terör için karşı önlemler gerekçe olarak kullanılmaktadır (McCulloch, 2007).

Özce, suç-öncesi terimi terörle mücadele rejimlerinin temel sorunsalına işaret etmektedir. Suç-öncesi bağlamda eş zamanlı olarak hem henüz işlenmemiş bir suç hem de o suçun gelecekte işlenmiş olma olasılığı bir arada var olur. Nesnel gerçekler veya bu gerçeklere işaret eden kanıtlar yerine önyargılar, klişeler ve ikinci dereceden kanıtlarla bunlara dayalı olarak geliştirilen senaryolar, polis ve güvenlik istihbaratı eylemlerinin ve terörle mücadele önlemleri çerçevesindeki kovuşturmaların temelini oluşturur. Philip K. Dick, Azınlık Raporu'nda suçtan arındırılmış bir toplum idealinin kendisinin aslında bir tehdit olduğunu sistemin uygulayıcısı olan polis detektifinin potansiyel suçlu ilan edilmesi ve savunduğu sistemin bir kurbanı haline dönüşmesi üzerinden anlatır. Kolay çözümler elbette çekicidir ancak her zaman ödenmesi gereken bir bedel vardır.

3. Psycho-Pass Evreni ve Sibyl Sistem

Psycho-Pass, yapımcılığını Production I.G.'nin üstlendiği, senaryosu Gen Urabuchi tarafından yazılan ve Naoyoshi Shirotani ile Katsuyuki Motohiro'nun ortak yönetmenliğini yaptığı Japon siberpunk anime televizyon serisidir. Animenin ilk sezonu Fuji TV'de Ekim 2012 ve Mart 2013 tarihleri arasında yayınlanmıştır. Seri, insanların suça eğilimlerinin simatik tarayıcılar (cymatic scanner) kullanılarak eş zamanlı olarak ölçülebildiği yirmi ikinci yüzyıl distopik Japonyası'nda geçer³. Ölçülen bu veriler Sibyl System adı verilen ve Japonya'da kanunların uygulanmasından sorumlu olan kolektif bir zihin (hive mind) tarafından kaydedilmekte ve analiz edilmektedir. Sibyl System, bu veriler doğrultusunda kişinin suç katsayısını (crime coefficient), renk tonunu (color coded hue) ve sosyal profilini belirleyerek o kişinin Psycho-Pass'ini oluşturmaktadır. Psycho-Pass bireylerin psikolojik durumlarını da gösteren bir tür kimlik olarak işlev görmektedir.

Psycho-Pass'in kötüye gitmesi durumunda kişiler psikolojik bakım tesislerine gönderilmektedir. Belirtilerin ihmal edilmesi ve tedavi edilmemesi durumunda kişinin Psycho-Pass'i giderek bulutlanır ve sonunda bu kişiler potansiyel suçlu (latent criminal) ilan edilirler. Bireylerin Psycho-Pass'leri profesyonel ve bireysel olmak üzere birçok farklı şekillerde kullanılmaktadır. Psycho-Pass, kişilerin yalnızca eğitim düzeylerini, hobilerini, gelecekteki kariyerlerini ve terfi olanaklarını etkilemekle kalmaz, arkadaşlık ilişkilerini ve partner seçimlerini de şekillendirir. Polis gücü ise Psycho-Pass'i kullandıkları

³ Simatik ses dalgalarının yarattığı titreşimin madde üzerindeki etkisi olarak tanımlanmaktadır.

silahlardaki tarayıcılar sayesinde kişilerin suça eğilimini ölçmek ve müdahale gücünün seviyesini belirlemek için kullanılmaktadır.

Suç katsayısı bir kişinin suça olan eğiliminin ve suç işleme olasılığının sayısal bir dizinidir. Kamu Güvenliği Bürosu (Public Safety Bureau), suç katsayısını kişilerin potansiyel suçlu olup, olmadıklarına karar vermek için kullanır. Suç katsayısı Sibyl Sistem tarafından kişilerin simatik tarayıcılarca belirlenmiş stres düzeylerinin ve diğer biyolojik verilerinin analizinden sonra saptanır. Katsayı 100'ü geçtiğinde kişiler potansiyel suçlu ilan edilerek rehabilitasyon tesislerine gönderilip; izolasyon altına alınır. Burada geçirdikleri zamanın sonucunda toplumdaki rollerine karar verilir.

Kişilerin stres düzeyi renklerle kodlanmıştır. Sibyl Sistem'in veri tabanında kayıtlı her bireye Psycho-Pass'lerinin durumuna göre atanmış bir renk vardır. Açık mavi ya da pembe gibi renkler sağlıklı bir stres düzeyine işaret ederken, çelik mavisi veya donuk yeşil yüksek stres düzeyini belirtir. Renk tonunun bulutlanması süregelen yoğun stres sonucu oluşmaktadır. Örneğin, şiddet dürtüsü ya da sinirli davranışlar kişilerin renk tonlarının bulutlanmasına neden olur.

Psycho-Pass evrenindeki bir diğer önemli kavram da bölge stres düzeyidir (area stress level). Bölge stres düzeyi, Sibyl tarafından denetlenen yerleşim yerlerindeki ya da kentlerdeki bir grup Psycho-Pass'e işaret eder. Bölgede yaşayan vatandaşların Psycho-Pass'lerinin ortalaması alınarak hesaplanır. Çıkan sonuç ne denli yüksekse bölge stres düzeyi de o denli yüksek olmaktadır. Bu hesaplama göre bölgedeki herhangi bir kişinin stres düzeyi yükseldiğinde bu tüm bölgeye yansarak, Kamu Güvenliği Bürosu'nu alarma geçirir. Yüksek bölge stres düzeyi ayrıca bölgede nitelikli bir suçun işlendiği ya da suç katsayısı yüksek potansiyel suçluların bulunduğu anlamına da gelebilir. Potansiyel bir suçlunun suç katsayısı çevresindeki diğer kişileri de etkileyerek onların da suç katsayılarının yükselmesine neden olabilir.

Yeteri kadar uğraşıldığında kırılamayacak bir sistem yoktur düşüncesine benzer biçimde Sibyl Sistem'in de bir açığı vardır: "Cezai olarak asemptomatik bireyler (criminally asymptomatic)". Bu kişilerin Psycho-Pass'leri ya sıfıra yakındır ya yoktur ya da sistem tarafından algılanamaz. Genellikle duygusuz olma eğilimi gösteren bu insanlar, durumdan bağımsız olarak sakinliklerini koruyabilmektedir. Bazıları suç katsayılarını kontrol etme yeteneğine sahipken bazıları da fiziksel acıyı ya da stresi hissedememekte veya pişmanlık, kayıp gibi duyguları deneyimleyememektedir. Böyle bakıldığında bu kişilerin anti sosyal kişilik bozukluğuna sahip oldukları düşünülebilir⁴. Asemptomatik bireylerin Psycho-Pass'leri beyazdır. Öte yandan serideki ölçülmüş en yüksek suç katsayısına sahip olan Sakuya Togane'nin Psycho-Pass'i ise siyahtır.

Ülkede güvenliğin sağlanmasından Kamu Güvenliği Bürosu sorumludur. Çalışanları toplum güvenliği açısından önem taşıyan farklı uzmanlık alanlarından gelen ve Sibyl tarafından atanan kişilerdir. Müfettişler, infazcılar ve analistler olarak kabaca üç gruba ayrılırlar. Müfettişler davaların soruşturulmasıyla ilgilenirken infazcılar sahadaki "pis" işleri halleder. Analistler de laboratuvarlarından soruşturmalara destek vermektedir. Müfettişlerle infazcılar arasındaki en büyük fark, infazcıların suç katsayısı normalin üstünde olan kişiler arasından seçilmesidir. Suç katsayısının bulaşıcı olmasından kaynaklı sahada müfettişler genellikle infazcılardan uzak durmaktadır. Hatta müfettiş Nobuchika Ginoza onlardan av köpekleri olarak söz eder. Bir kez potansiyel suçlu olarak kayıtlara geçtiklerinde ve rehabilitasyon şansları olmadığında toplumda "vebalı" damgası yiyen infazcılar serinin birinci bölümünde Ginoza, Akane Tsunemori'ye; "Karşılaşacağın kişilerin bizler gibi bireyler olduğunu sakın düşünme. Hepsinin de suç katsayısı belli bir değerin üzerinde. Mahvolmuş bireylerden arta kalanlar onlar. Normalde hepsinin de potansiyel suçlu sayılıp, dünyadan uzak tutulması gerekiyor. Ancak dış dünyada olmalarının tek bir nedeni var o da kendileri gibi suçluları yakalamak" sözleriyle tanıtır.

Kamu Güvenliği Bürosu, asayışı sağlamak için en çok drone teknolojisini kullanmaktadır. Psycho-Pass tarayıcılarının entegre edildiği dronelar, Sibyl Sistem'in mobil birimlerini oluştururlar. Suç Araştırma Departmanı'nın (Criminal Investigation Department) maskotu olan Komissa-chan'lar ise tehditkâr olmayan çocuksu görünüm ve sesleriyle yüksek stres düzeyini düşürmek amacıyla tasarlanmışlardır⁵. Sahada müfettişler ya da infazcılar bu dronelerin holografik görünümünü kullanarak kamufle olabilmektedir. Polis gücünün yeri geldiğinde en etkili silahlarından biri olan dronelerin tehditkâr olmayan başka herhangi bir formatta da dizayn edilebilecekken şirin, çocuksu ve sevimli olması Japonya'daki şirinlik/sevimlilik kültürünün (kawaii) bir yansıması olarak okunabilecekken, çocuksuluğun masumiyetle ilişkisi bazında suçtan arındırılmış toplum vaadindeki şiddetin ve şiddet araçlarının gizlenmesiyle yok sayılması pratiğinin uzantısı olarak da

⁴ Anti sosyal kişilik bozukluğu için bkz.: Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). DSM 5 Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı. Çev. Ertuğrul Köroğlu. Ankara: HYB Yayıncılık.

⁵ Japonca'da isimlerin sonuna eklenen "chan" hitabı yakın ve informal ilişkileri belirtir. Çocuklar, partnerler, arkadaşlar için kullanıldığı gibi hayvanlar için de kullanılabilir.

değerlendirilebilir⁶. Polis gücünün kullandığı bir başka standart ise silah dominator'lardır. Kullanıcısını tanıyan ve sadece atanan kullanıcı tarafından kullanılabilen bu silahlar dronelarda olduğu gibi doğrudan Sibyl Sistem'e bağlıdır. Böylelikle hedeflerinin Psycho-Pass'lerini ölçüp; suç katsayılarını belirleyerek kullanıcılarına bildirirler. Dominatorlar hedefin suç katsayısına bağlı olarak üç farklı modda çalışır. Ölümcül olmayan ve hedefi felç eden mod, ölümcül mod ve ayrıştırıcı mod. Silah ölümcül ve ayrıştırıcı modda kullanıldığında yarattığı enerji patlamasıyla tüm organik ve inorganik maddeleri adeta bir çorbaya çevirmektedir. Bu aşırı güç kullanımı şiddet karşıtı bir toplum düşünülüşünde ilginç bir ironi yaratmaktadır.

22. yüz yıl Japonyası'nda gündelik hayat ve teknoloji ilişkisine bakıldığında öncelikle karşımıza sanal gerçeklik gözlükleri ve eldivenlerle bağlanılan iletalan (commufield) çıkmaktadır. Popülerlik esasına dayalı bir sponsorluk sistemiyle işleyen bu alana herkes seçtikleri bir avatarla dahil olup, sosyalleşebilmektedir. En yaygın teknolojilerden biri de hologram teknolojisidir. Ev içi sanal asistandan kıyafetlere, arabalardan binalara kadar çok geniş bir uygulama alanı vardır. Elbette elde edilen tüm veriler Sibyl Sistem'in veri tabanında depolanarak işlenmektedir.

Sibyl Sistem'in işleyişindeki temel kavramlara ve teknolojiye değindikten sonra sistemin kendisine döndüğümüzde bilimkurgularda karşılaştığımız The Terminator'un Skynet'i ya da Person of Interest'in Machine'i gibi kendini bilen (self aware) yapay zekalardan oldukça farklı bir yapıyla karşılaşırız. Sibyl, antik dönemde belli bir tapınağa bağlı olmayıp, doğrudan tanrı esini altında kehanette bulunduğu düşünülen kadın kahinler için kullanılan genel bir addır. Başlarda tek bir Sibyl'in varlığından bahsedilirken zamanla bu sayı artmış ve farklı yerlerde farklı zamanlarda yaşamış, buldukları kentin adıyla anılan çeşitli Sibyllar ortaya çıkmıştır (Susamcı, 2020: 171). Tanıma benzer şekilde serinin ilk bölümlerinde Sibyl'in yapısı Akane Tsunemori tarafından öğrenilmeden önce sistemin tek bir yapay zekâ tarafından işletildiği düşünülebilir. Ancak Sibyl Sistem, Makishima Shougo gibi Psycho-Pass'leri belirlenemeyen, cezai olarak asemptomatik bireylerden oluşmuş kolektif bir zihindir (hive mind). Dick'in mutant insanlar olan kahinleri (precog) gibi Sibyl Sistem'deki insan faktörü de organiktir.

Sibyl Sistem'in seride bilinen 247 üyesi vardır ve bunların 200'ü durmaksızın veri analizi yaparak sistemin devamını sağlarlar. Bu üyelerden seçilmiş olan bazıları android bedenler aracılığıyla büronun yönetimi gibi fiziki dünyadaki görevleri yerine getirirler. Sistemin üyesi olabilmek için gereken şartlar da oldukça manidardır. Sistem üyesi olacak kişilerin öncelikle toplumun uzlaşım standartlarının dışında kalan bir kişiliğe sahip olması gerekmektedir. Cezai açıdan asemptomatik olmanın haricinde gereken bir başka şart da empati ve sempati gibi duyguların etkisinde kalmadan insan eylemlerini nesnel bir bakış açısıyla değerlendirebilme yeteneğine sahip olmaktır. Bu şartları sağlayan kişiler sistemin hali hazırda var olan üyeleri tarafından her türlü yola başvuruyla ikna edilmeye çalışılmakta, üyelik onaylandığında kişinin beyni cerrahi müdahale ile bedeninden çıkarılarak biyomühendislikle üretilmiş konteynerlere konulup, kolektif zihne bağlanmaktadır. Bu şekilde üyenin kişiliği sistemin diğer üyeleriyle birlikte var olabilmektedir. Böyle bir yapılanma Sibyl Sistem'in denetim mekanizmasının ne denli derine indiğini göstermesi açısından önemlidir. Sistem, kendisi için muamma olan, zihnini okuyamadığı ve doğal olarak eylemlerini ön göremediği kişileri bünyesine katarak bir yandan bu kişilerden sisteme gelebilecek tehditlerin önüne geçmekte öte yandan kolektif zihin bağı sayesinde bilinemez ya da ön görülemez olmaktan çıkan zihinleri sistemin işleyişinin devamını sağlamak için kullanılmaktadır. Aslında insanlar tam da kendilerinin olmaması beklenen türde kişilerin oluşturduğu bir sistem tarafından yönetilmektedir. Şeffalık da bu noktada Sibyl için hayati önem kazanmaktadır. Serinin birinci sezonunun finalinde Akane ve Sibyl arasında geçen diyalogda, sistem kendi gizliliğini koruma önlemlerini şöyle gerekçelendirir:

Sibyl: *"Sibyl Sistem'in gerçek hali şu anda halkın görüşlerinden uzak durmak için gizli tutuluyor. Ancak böyle bir şaşırtma basit ve kısa vadeli bir stratejiden başka bir şey değil. Nihayetinde gerçek şeklimizi halka açıklamalıyız. Eğer gerçek şeklimizi öğrendikten sonra her vatandaşın yönetimimizden memnun olduğu ve eğlendiği bir ortam yaratabilirsek böyle bir başarı gelecekteki insan toplumunun sağlamlığını ve refahını pekiştirecektir."*

Akane: *"O kadar kolay olduğunu mu sanıyorsun?"*

Tek başına bu diyalogdan bile sistemin en büyük sorununun insan doğasına uzak olması olduğu çıkarsanabilir. Hiçbir etik tartışmaya mahal vermeden insanlığın uzun vadedeki refahını kendi kabulüne ve eğlenceye indirgemesi en başta sistemi

⁶ Sevimlilik kültürü için bkz.: Lieber-Milo, Shiri ve Nittono, H. (2019). "From a word to a commercial power – A brief introduction to the kawaii aesthetic in contemporary Japan". Innovative Research in Japanese Studies, 3, 13–32.

meydana getiren zihinleri nesnel hükümler verebilmek adına duygudan yoksun olan ve anti sosyal kişilik eğilimlerine sahip olabilecek insanlardan seçmesinin bir sonucudur.

Sibyl Sistem iç güvenlikten sorumlu olmasının yanında Japonya'nın dış politikasını da kontrol etmektedir. Sistem yönetimin kontrolünü tamamen ele geçirdikten sonra Japonya sınırlarını giriş ve çıkışlara kapatmıştır. Bunun nedenlerinden biri sınırdan geçecek herkesin Psycho-Pass'lerinin ölçümünün ve kontrolünün sisteme gereğinden fazla yük bindirecek olmasıdır. Bir diğer neden de bir yabancı potansiyel suçlu olarak ilan edilmesi halinde ülke vatandaşlarıyla aynı muameleyi görecektir. Ötörü uluslararası ilişkilere verilecek zararı önlemektir. Ayrıca Sibyl'in aktivasyonundan sonra toplumu eleştirenler, politik gruplar, öğrenciler ve üniversitelerdeki öğretim üyeleri, bazı çiftçiler kısacası sistemin işleyişine zarar verebileceği düşünülen birçok kişi sürgüne gönderilmiştir. Alınan tüm bu kararlar ve önlemler sonucu Japonya tek sesli ve dışı kapalı bir ülkeye dönüşmüştür.

Sibyl Sistem yukarıdakilere ek olarak bireylerin liseden sonra kariyerlerini de düzenlemektedir. Herkes Sibyl tarafından hazırlanmış, ileri eğitime gerek duyup duymadıklarını ve hangi iş alanına veya mesleğe uygun olduklarını belirleyecek bir sınava girmek zorundadır. Hükümet görevlileri Sibyl tarafından atandığı ve vatandaşlar tarafından seçilen görevliler de değişim ihtiyacından çok popülerliklerine göre seçildiğinden göstermelik figürler olmaktan öteye gidemediği için Japonya'da demokrasiden söz etmek artık mümkün değildir.

4. Değerlendirme ve Sonuç

Başlangıçta Sağlık Çalışma ve Refah Bakanlığı'nın İstihdam Yetenek Sınavı'nın doğruluğunu artırmak için kesin ve kapsamlı simatik taramalar yapabilen bir süper bilgisayar olarak tasarlanan ve zaman içinde tüm ülkenin kontrolünü ele geçiren Sibyl System kanımca en büyük çelişkiyi tasarımıyla barındırmaktadır. Söz konusu insan faktörü olduğunda ve özellikle duyguların devreye girmesiyle birlikte kurgusal bir hesaplanabilirlik dahilinde olsa dahi her olasılığı kesin olarak ön görmeyen imkansızlığı göz önüne alınırsa; bu duyguları analiz etmek için oluşturulan kolektif zihnin bileşenlerinin, toplumun standart normlarının dışında kalan, nesnel ve doğru kararlar verebilmek adına insani duygulardan arındırılmış ya da en başta bu duygulara hiç sahip olmayan kişiler arasından seçilmesi bu çelişkinin nedenidir. Sistem bu seçimi daha önce sözü edildiği üzere kendi için bilinmez olandan kendine yönelecek tehditleri elimine etmek ve bilinmezi bilinir kılarak sürekliliğini sağlamak için yapmaktadır. Bu Sibyl'in "ötekiyi" denklemden çıkarmak için kullandığı stratejilerden yalnızca biridir. Sistemin kontrolü ele alır almaz eleştirel ve sistem karşıtı düşüncelere sahip olduğunu saptadığı kişi ve grupları sürgün etmesi "iç öteki"yi dışarlarken, Japonya sınırlarını kapatması "dış öteki"nin içerdeki varlık olanağını da olanaksızlaştırmıştır.

Sibyl Sistem'in Psycho-Pass uygulaması tüm vatandaşların yaşamlarının her anında gözetlenmesi ve denetlenmesi anlamına gelmektedir. Böylelikle mahremiyet tamamen ortadan kalkmaktadır. Bu derinlikte ve genişlikte bir gözetimin sonucunda insanlar duygu durumlarına bağlı olarak kategorilere ayrılmakta ve fişlenmektedir (Sibyl Sistem'in veri tabanına kayıtlı her vatandaşa analiz ettiği veriler doğrultusunda bir renk ataması). Bu tarz kategorilendirme beraberinde korku temelli bir yönetimi getirmektedir. Kişiler sürekli olarak Psycho-Pass'lerinin bulutlanacağı endişesiyle karşı karşıyadır. Suç katsayıları yükseldiğinde psikolojik tedavi ve rehabilitasyon görmek üzere toplumdaki izole edileceklerinin ve bir kez kabul edilen suç katsayısının üstüne çıktıklarında artık geri dönüşün olmadığını bilincinde olan kişiler tam da bu nedenle daha çok kaygı yaşayarak bir kısır döngünün içine hapsolmektedir.

Sistem bir yandan "öteki"yi ortadan kaldırmak için çalışırken diğer yandan kendi ötekilerini üretmektedir. Suç katsayısının ve stresin bulaşıcı olması ve herkesin birbirinin rengini görebilmesi; suç katsayısı yükselmeye başlamış veya Psycho-Pass'leri bulutlanmış insanların diğerleri tarafından kendi renklerinin de bozulabileceği düşüncesiyle toplumdaki dışarı itilmesine neden olmaktadır. Böylelikle bahsedilen kısır döngünün bir benzeri burada da işlemektedir.

Sistemin ülke vatandaşlarının yaşamlarının her alanını kontrol edip, geleceklerini planlaması da "özgür irade"yi yok etmektedir. İnsanların kendileri için neyin iyi olacağını ya da yaşamlarını nasıl idame ettireceklerini düşünmelerinin yolu kapatılıp, seçme hakları ellerinden alındığında demokratik bir yönetimden söz etmek de mümkün olmamaktadır.

Günümüzde bilimkurgu eserlerinde gördüğümüz haliyle bir suç-öncesi mekanizma henüz var olmasa da yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerle suç önleme tedbirleri giderek bu yöne doğru evrilmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin 2020 yılında devreye soktuğu; vatandaşların yüz tanıma teknolojileri, sosyal medya ve yapay zekâ ile puanlandığı "Sosyal Kredi

Sistemi” bu yönelimin en yakın ve canlı örneğidir. Sistem vatandaşları sosyal medya kullanımı, harcama alışkanlıkları, arkadaş çevreleri, kurallara ve kanunlara uygun davranıp davranmadıkları gibi oldukça geniş bir yelpazeyi kapsayan parametreler üzerinden puanlamakta; alınan puana göre de kabul gören ve istenen davranışları ödüllendirilerek istenmeyen davranışları da cezalandırmaktadır. Örneğin; sosyal sorumluluk projelerine katılan vatandaşlar puan kazanırken, trafik kural ihlali yapan ya da fatura ve borçlarını zamanında ödemeyenler düşük puan almaktadır. Hükümet ileride puan sistemini işe alımlarda, devlet kurumlarında ve yurt dışı üniversiteler için gereken tavsiye mektuplarının yerine geçecek şekilde kullanmayı planlamaktadır⁷. Psycho-Pass anime serisini izlemiş ve Sosyal Kredi Sistemi’nin Sibyl System’le olan tekinsiz benzerliğini fark etmiş birçok internet kullanıcısı sosyal platformlarda konuyla dair kaygılarını dile getirmiştir⁸. Dikkate değer bir başka durum da Çin Kültür Bakanlığı’nın 12.Haziran.2015’te Psycho-Pass anime serisini başka otuz sekiz anime ve mangayla birlikte “şiddet, pornografi, terörizm ve kamu ahlakına karşı suçlar içeren sahneler içerdiği ve reşit olmayanları bu tür eylemlerde bulunmaya teşvik edebileceği gerekçesiyle yasaklamış olmasıdır. Böyle bakıldığında Psycho-Pass evreni ve Sibyl Sistem çağcıl kriminolojiye ve suç önleme tedbirlerinin yapısına ve olası sonuçlarına ilişkin sağladığı bakış açısı bakımından özgün bir yerde durmaktadır.

Özetle, suç-öncesi yukarıda değinilen özellikleri ve barındırdığı etik sorunlar nedeniyle tartışmalı bir kavramdır. Suç-sonrası toplumdan suç-öncesi topluma geçişin küresel ölçekte henüz gerçekleşmediği ancak birçok ülkenin bu yönde adımlar attığı gerçeğinden yola çıkarak; gelecekte yapılacak düzenlemelerin ve çıkarılacak yasaların öncelikle insanı ve insan haklarını baz almasını sağlamak açısından en büyük sorumluluğun yasa koyucularda olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Kaynakça

- Dascal, Jennifer C. (2014). “Pre-Crime Restraints: The Explosion of Targeted, Noncustodial Prevention.” *Cornell Law Review Issue 2*: 327-387.
- Demirbaş, Timur (2012). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dolu, Osman (2012). *Suç Teorileri: Teori Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İçli, Gülşen Tülin (2013). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Lieber-Milo, Shiri ve Nittono, H. (2019). “From a word to a commercial power – A brief introduction to the kawaii aesthetic in contemporary Japan”. *Innovative Research in Japanese Studies*, 3, 13–32.
- McCulloch, Jude ve Pickering, Sharon (2009). “Pre-Crime and Counter Terrorism: Imagining Future Crime in The ‘War of Terror’.” *The British Journal of Criminology*, Volume 49, Issue 5: 628–645.
- McCulloch, Jude ve Pickering, Sharon (2010). “Future threat: Pre-crime, state terror and dystopia in 21st century.” *Criminal Justice Matters Volume 81*: 32-33.
- McCulloch, Jude ve Wilson, Dean (2016). *Pre-crime: Pre-emption, precaution and the future*. London: Routledge.
- Pearson, Ashley vd. (ed) (2018). *Law and Justice in Japanese Popular Culture: From Crime Fighting Robots to Duelling Pocket Monsters*. New York: Routledge.
- Polat, Oğuz (2009). *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sithigh, Mac Daithi ve Siems, Mathias (2019). “The Chinese Social Credit System: A Model for Other Countries?”. *Modern Law Review Volume 82 Issue 6*: 1034-1071.
- Susamcı, H. (2020). “Batı Resminde Kâhin Kadının Temsili Olarak Sibyl Betimleri.” *Sanat Tarihi Yıllığı Sayı 29*: 171-199.
- van Brakel, Rosamunde ve De Hert, Paul (2011). “Policing, surveillance and law in a pre-crime society: Understanding the consequences of technology based strategies.” *Journal of Police Studies Volume 2011-3*: 165-195.
- Vlahos, James (2012). “The Department of Pre-Crime.” *Scientific American*

⁷ Sosyal Kredi Sistemi için bkz.: Sithigh, Mac Daithi ve Siems, Mathias (2019). “The Chinese Social Credit System: A Model for Other Countries?”. *Modern Law Review Volume 82 Issue 6*: 1034-1071.

⁸ <https://vocal.media/theSwamp/the-future-of-law-enforcement-the-chinese-social-credit-system>
<https://www.andrewjly.com/blog/2018/10/9/psycho-pass-prelude-to-social-credit-system>
<https://analyticsindiamag.com/the-consequences-of-a-real-life-psycho-pass/>

Vol. 306, No. 1: 62-67.

Wood, Mark A. (2018). "Algorithmic tyranny: Psycho-Pass, science fiction and the criminological imagination." *Crime Media Culture* 15(2).

Zedner, Lucia (2001). "Dangers of Dystopias in Penal Theory." *Oxford Journal of Legal Studies* Vol.22 No:2: 341-366.

Zedner, Lucia (2007). "Pre-Crime and Post-Criminology?." *Theoretical Criminology* 11: 261-281.

WEB SİTELERİ

https://psychopass.fandom.com/wiki/Psycho-Pass_Wiki. Erişim Tarihi: 30.10.2021.

<https://www.animenewsnetwork.com/interview/2014-09-17/gen-urobuchi/.78542>. Erişim Tarihi: 30.10.2021.

<https://www.otakunews.com/Article/2463/an-interview-with-psycho-pass-director-naoyoshi-shiotani>. Erişim Tarihi: 30.10.2021.

<https://kairosity.tumblr.com/post/126512937334/psycho-pass-official-profiling-2-interviews>. Erişim Tarihi: 30.10.2021.

<https://liveatpc.com/delving-deep/>. Erişim Tarihi: 30.10.2021.

<https://vocal.media/theSwamp/the-future-of-law-enforcement-the-chinese-social-credit-system>. Erişim Tarihi: 31.10.2021.

<https://www.andrewjly.com/blog/2018/10/9/psycho-pass-prelude-to-social-credit-system>. Erişim Tarihi: 31.10.2021.

<https://analyticsindiamag.com/the-consequences-of-a-real-life-psycho-pass/>. Erişim Tarihi: 31.10.2021.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2230.12462>. Erişim Tarihi: 31.10.2021.

İLERİ OKUMALAR

Arrigo, Bruce A., vd. (2020). "Pre crime, Post criminology, and the Captivity of Ultramodern Desire." *International Journal for the Semiotics of Law* 33:497-514.

Arrigo, Bruce A. ve Sellers, Brian G. (ed) (2021). *The Pre-Crime Society: Crime, Culture and Control in the Ultramodern Age*. Bristol: Bristol University Press.

Brayne, Sarah ve Christin, Angele (2021). "Technologies of Crime Prediction: The Reception of Algorithms in Policing and Criminal Courts." *Social Problems* Volume 68, Issue 3: 608-624.

Carrillo, Arturo J. (2019). "The Price of Prevention: Anti-Terrorism Pre-Crime Measures and International Human Rights Law." *Virginia Journal of International Law* 60 : 571-650.

Pratt, John ve Anderson, Jordan (ed) (2020). *Criminal Justice, Risk and the Revolt against Uncertainty*. Cham: Springer.